

Леонід Чобітько

директор Полтавської обласної бібліотеки для дітей ім. Панаса Мирного

Література, культура, мистецтво рідного краю — засоби патріотичного виховання, формування творчих здібностей дітей

Полтавський письменник і видавець Тарас Нікітін лірично, з великою любов'ю говорив про Полтавщину: «... край пісень і легенд, край письменників і поетів, край мислителів і учених, чії імена перлами сяють у скарбниці світової мудрості. Краса та історія, історія і краса стрічають тебе на кожному кроці». Полтавщина — унікальна скарбниця української духовності і культури, щедра земля якої багата на літературні, мистецькі, наукові таланти світового рівня. За дослідженням сучасних літературознавців Полтавщина дала світу близько 1500 відомих постатей красного письменства: від літописця Самійла Величка, поета-філософа Григорія Сковороди, фундатора нової української літератури Івана Котляревського, корифея української прози Панаса Мирного, величного неокласика Миколи Зерова, доброго сміхотворця Остапа Вишні, неперевершеного Олеса Гончара до письменників-істориків Павла Загребельного та Володимира Малика. Полтавська земля надихала на творчість Тараса Шевченка, Марка Вовчка, Лесю Українку, Володимира Короленка, Миколу Гоголя, Олександра Пушкіна та багатьох інших. Талановиті попередники створили міцне підґрунтя не тільки для сучасних письменників, а і для композиторів, художників, співаків, акторів, майстрів декоративно-прикладного мистецтва.

Перебування дітей під впливом високої духовної культури митців рідного краю сприяє формуванню їхнього світогляду, національної самосвідомості, естетичних ідеалів, моральних цінностей, патріотичних якостей, розкриттю і розвитку творчих здібностей. Ім'я Панаса Мирного з'явилося у назві нашої книгозбірні в 1949 році, коли Україна відзначала 100-річчя від дня його народження. З того часу життя та творчість письменника, які переконливо розкриваються у словах: «Моя душа рвалася до діла, бажаючи хоч чим-небудь прислужитися тобі, мій рідний краю», наповнюють серця дітей глибокою любов'ю і повагою до цієї скромної і водночас великої людини. У бібліотеці наші читачі більше дізнаються про нього, ніж у школі, книги письменника не залежуються на полицях, вони завжди користуються великим попитом. Кожного року проводяться змістовні заходи, як, наприклад, читацька конференція «Панас Мирний і Полтавщина», свято «Немеркнучий світ митця», літературний ранок «З любов'ю до рідного краю і знедоленого народу». Про життя і творчість письменника розповідають не тільки бібліотекарі, вчителі та письменники, а й працівники літературно-меморіального музею Панаса Мирного. Діти також не залишаються осторонь, вони діляться враженнями від прочитаного, висловлюють свої думки, демонструють малюнки.

Володимир Тарасенко — один з небагатьох дитячих поетів-полтавців, за участі якого відбулося відкриття Тижня дитячої та юнацької книги 2007 року. Сьогодні для дітей молодшого шкільного віку видано вже 10 його книжок, серед яких особливою популярністю користується «Рідне місто моє ...». Манера спілкування у віршованій формі завжди привертає увагу дітей до особистості поета і його творчості. Дуже вдало пройшла презентація його нової книги «Дідусева гойдалка», під час проведення якої діти не тільки читали вірші поета про зрозумілі їм речі — улюбленого дідуса, рідну домівку, щасливе і веселе дитинство у рідному краї, а й показували театралізовані сценки за їх сюжетами. Обговорення твору «Від серця поета до нашого серця» було доповнено чудовими малюнками дітей. Часте спілкування В. Тарасенка з дітьми у стінах бібліотеки надихнуло його написати поему про Панаса Мирного «Апостол праведної ліри», за яку він отримав обласну премію ім. Панаса Мирного.

Бібліотека має великі можливості для прищеплення користувачам любові до рідного краю, широко популяризуючи творчість сучасних письменників-полтавців. Творчість наших земляків — письменників та поетів Володимира Мирного, Миколи Костенка, Анатолія Дяченка, Василя Лиса; журналістів Лідії Віцені, Ганни Дениско, Надії Діденко, Ольги Чепіль, Лесю Косиченка та багатьох інших здобула визнання серед української громади, була відзначена обласними та Всеукраїнськими преміями. Усі вони добрі друзі бібліотеки, які підтримують її у найважчі часи. Їхні статті «Перепродане тричі», «Герострати від комерції», «Жорстока байдужість влади», «На гребенях, дев'ятого валу», «Питання на контролі, а просвітку нема» тощо у Всеукраїнських та обласних газетах є не тільки проявом патріотизму, а й мужності. Зустрічі, краєзнавчі дні, години поезії, літературні ігри, вікторини, конкурси не обходяться без участі наших добрих друзів. На останньому краєзнавчому дні «З любов'ю до рідного краю» діти зустрілися з поетесою Інною Снарською-Дідик, авторкою трьох поетичних збірок, редактором полтавської державної телерадіокомпанії «Лтава», членом Національної спілки письменників Білорусії, членом Національної спілки журналістів України, яка розповіла дітям про свою творчу роботу над телевізійними, документальними фільмами, визнаними найкращими на Міжнародних та Всеукраїнських конкурсах, прочитала свої вірші, написані мовою серця, «Батьківщині», «Дім», «Мій дід-коваль», «Моя земля — на тілі бинт цілющий». Дитяча поетеса Любов Сябро із райцентру Чутове через хворобу спілкується із дітьми та працівниками бібліотеки листуванням та через свого чоловіка. Усі свої збірки віршів вона подарувала бібліотеці. Працівники бібліотеки та читачі допомагають їй у створенні «Хрестоматії програмових творів», презентація якої скоро відбудеться у бібліотеці. Ординарна на перший погляд подія може виявитися поштовхом для розвитку допитливості, дослідницьких здібностей. Поетичний шлях до великої слави Марійки Бойко не оминув стін нашої бібліотеки, де відбулася презентація її першої поетичної збірки «Мелодії сопілки». Інвалід з дитинства, стипендіантка Благодійного фонду «Смолоскип» Етері Житинська видала вже чотири збірки своїх прозових та поетичних творів. Презентація кожної з них перетворювалася на невелике літературно-музичне свято, найурочистішим моментом якого був виступ авторки, а діти готували подарунок — декламували поезії, виконували пісні і танці.

Наша колега, відомий на Полтавщині краєзнавець Л.Г. Убийвовк, видала книгу про остарбайтерів нашого краю «Раби ХХ століття. Хто вони? Патріоти чи зрадники?». Під час презентації книги Любов Гнатівні було, що розповісти юним читачам про патріотичні почуття, адже вона працювала на посаді старшого редактора пошуково-видавничого відділення «Книга Пам'яті України». Діти розповідали історії з життя родичів, які пережили страшні роки Великої Вітчизняної війни. До Дня міста традиційно відбулося літературно-музичне свято «Люблю тебе, моя Полтаво!» за участі учнів шкіл, відомих полтавських поетів М. Костенка і В. Мирного, активістів Всеукраїнської Громадської організації «Антикримінальний вибір». Такі заходи сприяють пробудженню світлих почуттів любові до малої Батьківщини, вчать шанувати минуле, нашу складну і

трагічну історію. Кожного року 23 лютого у бібліотеці проходить година пам'яті юної талановитої полтавочки Саші Путрі «Обірвана пісня жайворонка», художні творіння якої пошановані далеко за межами Полтавщини. Зазвичай захід відбувається за участі мами Саші — Вікторії Леонідівни, батька — члена Національної Спільноти художників України Євгена Васильовича. Творчість дівчинки живе, надихає учасників танцювального українсько-індійського центру «Шапті», художників і письменників, а відома письменниця і журналістка Л. Віценя написала книгу «Сашенька». Все більше і більше дітей беруть участь у обласному творчому конкурсі ім. Саші Путрі. У бібліотеці діти знайомилися з виставкою робіт дівчинки під назвою «Космос Саші Путрі», відеофільмом, публікаціями у наукових виданнях і засобах масової інформації, що були присвячені творчості юної художниці.

У червні 2007 року було підбито підсумки конкурсу дитячої творчості «Дорога до храму», який проводився на базі відділу естетичного виховання за підтримки обласної координаційної ради Громадянського руху «Народна самооборона» в Полтавській області. Конкурс було започатковано з метою розвитку інтересу юних читачів до національного мистецтва, виховання у них почуття гордості за митців свого краю. У бібліотеці експонувалися конкурсні роботи читачів-дітей, колективні роботи гуртків Палацу дитячої та юнацької творчості, які співпрацюють з бібліотекою. Журі визначило переможців і нагородило книгами та іграшками. Абсолютна переможниця конкурсу, 7-річна Настя Курелех одержала приз — мобільний телефон.

Прилучення дітей до художньої творчості — важливе завдання бібліотеки, яке вона вирішує спільно зі школою, сім'єю та громадськістю. Відділ обслуговування дошкільного і молодшого шкільного віку підтримує тісний зв'язок з дитячими садками, котрі працюють за спеціально розробленими програмами, і де вже з 4-річного віку починається цілеспрямоване формування творчої особистості. Презентацію виставки авторських сімейних проєктів художньої творчості «Веселкова палітра» було здійснено спільно з спеціалізованими навчально-виховними комплексами № 26 та № 45. Чотирьохрічні малюки разом із батьками презентували свої малюнки, аплікації з паперу, пластиліну, природного матеріалу, тканини. Вони ділилися цікавими спостереженнями, що посприяли виготовленню таких робіт, як «Мандруючи морем», «Підводний світ», «Пори року», «Мандруємо Всесвітом» та ін. Завершився захід художньо-музичною композицією. Полтавські письменники, художники, артисти, майстри декоративно-прикладного мистецтва — добрі друзі бібліотеки, і нерідко їхній шлях до визнання розпочинається саме з її стін. Але й вони також створюють передумови для виховання творчої особистості читача, його моральних і естетичних цінностей, патріотичних і трудових якостей.

Бібліотекар за фахом К.А. Калініченко захопилась рукоділлям — плетивом фріволіте, збирала про нього публікації та книги і самотужки навчилася цьому виду мистецтва. Воно виявилось наскільки чудовим, витонченим і елегантним, що авторка прикрасила ним портрети Марусі Чурай і Раїси Кириченко та образки святих. Захід «Що за диво — фріволіте?», проведений за творчими роботами Катерини Калініченко, мав на меті не тільки ознайомити дітей із надзвичайно прекрасними виробами з плетива, з чудовою майстриною нашого краю, а й прилучення до художньої творчості на рівні найкращих зразків майстерності у ході творчого спілкування, безпосереднього наслідування. До уваги читачів було представлено біля трьох десятків книг про виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва, книги про фріволіте самої майстрині. Виставка кераміки «Тайна глини» за участі творчого об'єднання «Керамік» міського центру позашкільної освіти відбулася із демонстрацією процесу виготовлення керамічних виробів, а огляд книг «Гончарство — це Боже Одрокнення» був своєрідною мандрівкою в минуле та сьогодення українського гончарства, до його духовної столиці Опішне.

Свята творчості стали традиційними у відділі естетичного виховання і користуються великою популярністю серед дітей, батьків, вчителів, громадськості міста. Нещодавно одне з таких пройшло у бібліотеці під назвою «Іграшки — моя любов». Це було дійсно свято творчості нашої читачки — юної художниці Маргарити Пічугової, учениці 6 кл. СШ № 14, члена гуртка м'якої Іграшки «Чародії» Палацу дитячої та юнацької творчості, переможниці конкурсу «Зоряний калейдоскоп». На виставці було представлено десятки дивотворів дівчинки. Після ознайомлення з творчою біографією юної майстрині і характеристикою її виробів, діти подарували їй концертну програму. Свято творчості Марченко Юлі мало назву «Кольорові мрії», Дітейки Людмили — «Чарівні іграшки», Честікової Олени — «Планета іграшок». Велике значення має й те, що на такі свята творчості приходять художники, керівники гуртків, творчі працівники, які можуть дати дружню професійну пораду. Книжкова виставка «Казковий світ іграшки» широко знайомила дітей із книгами про старовинні та японські іграшки, ляльковими героями казок. Один із розділів виставки мав назву «Ляльку зробимо самі». Частий гість бібліотеки — головний художник обласного театру ляльок, заслужений художник України Безуля Василь Іванович. І якби влада України переймалася долями талановитих дітей, які виготовляють іграшки, то не потрібно було б завозити із-за кордону жакливі і небезпечні для здоров'я іграшки. У наших дітей достатній потенціал майстерності виготовляти і свої українські, чудові та неповторні. Чимало бажаних поспілкуватися у бібліотеці з художнім мистецтвом, відчутти красу рідної землі збирала виставка живописних полотен, виконаних за соломки, ушавленої майстрині Ольги Василівни Громової «Полтавщина соборна», персональна тематична виставка «Полтавська осінь» голови творчого об'єднання «Мистецтво», художника Володимира Кривого. Виставка художніх творів члена об'єднання «Художник» Лариси Назаренко милувала око дітей, які вчать відчувати і любити красу полтавського краю, її творчі полотна — це краєвиди, історичні місця Полтави. Портрети видатних земляків здобули високі відзнаки на Всеукраїнських та Міжнародних конкурсах. Така взаємодія дитини і мистецтва рідного краю сприяє формуванню патріотичних почуттів і думок, естетично орієнтує, залучає до системи художніх цінностей, змушуючи переживати і усвідомлювати. Суть культури, яка у своєму початковому значенні — обробка, плекання, полягає у рівні освіченості, вихованості, гуманізму, пошуку сенсу життя. Благодійна акція «Спіши добро робити вчасно», яка організовується спільно з товариством Червоного Хреста, медичним училищем та школами міста і проводиться кожного року, має на меті виготовлення та збір листівок, саморобок, іграшок, ласощів, канцтоварів, книжок, одягу з подальшою передачею їх дітям-сиротам, що знаходяться на лікуванні. Наявність благодійництва є ознакою духовної культури нації.

27 лютого 2007 року Голова Наглядової ради Міжнародного благодійного фонду «Україна 3000» Катерина Ющенко презентувала у Полтаві проєкт «Козацька слава — маленьким читачам» і передала до бібліотек та шкіл Полтавщини 1000 примірників книги «Гетьмани України». Голова Полтавської обласної державної адміністрації Валерій Асадчев відмітив, що «ця книга поєднується з історією, традиціями, тими постатями, які жили і творили велику українську історію на цій славетній полтавській землі». Презентація книги «Гетьмани України» у бібліотеці відбулася за участі читачів-учнів 7-9 класів ліцею № 1, гостей з Башкортостану (Росія), кавалера Ордена Княгині Ольги, нашої землячки Ольги Добрової, першого заступника губернатора Сергія Ясинського та голови активу бібліотечної ради Валентини Асадчевої. «Де б ти не був —

будуй Україну» — таке головне правило справжньої патріотки Ольги Добрової, яка гідно несе звання українця за кордоном. Ліцеїсти виступили на масовому заході з підготовленими короткими повідомленнями про гетьманів у прозі та віршах. Валентина Михайлівна Асадчева подарувала портрети гетьманів з надією, що вони будуть прикрашати один із залів майбутнього приміщення бібліотеки, яке, можливо, колись буде побудоване замість теперішнього тричі проданого.

Нещодавно у бібліотеці започатковано зустрічі переможців Всеукраїнських творчих конкурсів та обдарованих дітей. Влітку в стінах нашої бібліотеки зустрічалися юні таланти Львівщини, Закарпаття та Полтавщини. Гості зачаровували, читаючи поезії, співаючи коломийки, граючи на скрипці, демонструючи свої успіхи у вокалі та письменстві. Полтавці — учні ліцею № 1 та навчально-виховного об'єднання № 14 також демонстрували свої літературні та мистецькі досягнення. Чудовою була і зустріч під час подорожі до столиці талановитих дітей Полтавщини з членами літературного об'єднання «Радосинь» у Будинку письменників. Розповідаючи про свої враження, юна художниця Оксана Сердюк говорила, що присутні були зворушені тим, як полтавські школярі у малюнках передали своє розуміння трагедії голодомору. Учні та гості переглянули виставку книг, одержаних у подарунок від фонду «Україна-3000». Як відомо, бібліотека останніми роками зазнала і виселення, і навмисного підпалу, невизначеності майбутнього, тому доречною була будь-яка благодійна допомога. Наприкінці зустрічі ліцеїст Богдан Матвійчук виконав на фортепіано свій власний твір «Натхнення». Полтавська земля і сьогодні народжує талановитих дітей, а завдання бібліотеки у тому, щоб за допомогою книги активізувати їхню фантазію, творчу діяльність та прагнення до ідеалу. 1 червня стартував обласний конкурс дитячої творчості «Славетні імена Полтавщини» (до 70-річчя утворення області). Організаторами його стали обласна державна адміністрація і обласна бібліотека для дітей ім. П. Мирного. Мета конкурсу — патріотичне виховання дітей, активізація їхніх творчих здібностей, залучення до вивчення історії Полтавщини. На конкурс із багатьох куточків Полтавщини надсилалися дитячі дослідницькі роботи про відомих та маловідомих видатних земляків, письменників, художні картини, портрети, вишивки, аплікації та ін. Переможців, зазвичай, буде визначено, але ж головне не тільки у цьому: діти творять прекрасне, читають книжки, малюють червону калину, золоту пшеницю, блакитне українське небо, вони люблять рідну землю — свою Батьківщину.

Працівники нашої бібліотеки — люди одержимі, небайдужі, які, прийшовши одного разу до бібліотеки, не зраджують їй, вони віддають своїм читачам тепло своїх душ і сердець. І тому дуже хочеться бачити перспективу своєї справи, наявність власного приміщення та підтримку з боку місцевої влади. Свій виступ хочу закінчити віршем «Слово любові» поета Володимира Тарасенка, присвяченого бібліотеці.

Ти зроду не купалася у слові
Була твоя дорога непроста.
Бібліотека для дітей в Полтаві,
З якої в світ надія пророста.
В твою, бібліотеко, диво-браму,
Як книгами ти рясно обросла,
Ми, спрагли, спішимо, немов до храму,
З цілющого напитись джерела.
Твої широкі й світлі виднокола
Нас мудрістю зворушують століть
З тобою не старіємо ніколи
І бережем дитинства дивну мить.
За вікнами твоїми і дверима
У круговерті творчості, ідей
В тобі сім'я зібралась незборима
Сподвижників і відданих людей.
Бібліотеко, під вітрилом часу
Хай берег твій неспокою бринить.
Живи, як пам'ять Мирному Панасу.
Допоки козачата будуть жити!